

Hi ha importants antecedents de tot això. És versemblant que del nom proto-basc del pi vingui el nom *Leherenn-* d'una divinitat aquitana: en datiu *Leherenno* en dues inscripcions, *Leherenni*, -ren..., en altres dues, trobades totes elles a Ardiege, en el Comenge: uns 60 o 80, k. N. o NO. dels tres NLL pallaresos que estudiem (veg. Mitxelena, *Textos arcaicos vascos*, 18). Aquest teònim serà doncs un altre cas del PINUS SANCTUS > *Pinsent*, que marcava la partió entre el Baridà i l'Alt Urgell, assenyalat per Ponsich en docs. dels SS. X-XIII (*Top.* 151); i del *Cerco Santo* 'roure sagrat', que Balari (*Orig.* 21), assenyalà en un document de 1046 de Siarb, a la mateixa rodalia que els tres NLL en estudi. I vegeu altres casos de teònims tornats NLL pirinencs, en els articles *Rojà*, *Jusseu* i *Beado* (*Sant~*), supra.

Com que és clar que *ler* ve de *leber*, el teònim LEHERENN n'és evident derivat amb el sufix basco-queleth -ENN, del qual he donat fites allí i en els articles *En* i *Beado* (*Saint Beat* = *SEMBETTEN-*) (més en *E.T.C.*, 125, 142n., i *Top. Hesp.*, 341-2). *Larén* és doncs simplement la prolongació de LEHERENN, sigui com teònim, o com altre derivat del nom del pi.

I de *leber*, nom del 'pi', vindran també els noms de les «bustaliçes» *Le(b)arta* i *Legarreta*,³ de Roncesvalles, proveïns del sufix col·lectiu basc *-(e)ta*. I com que *-tu* té també funcions col·lectives en basc, d'aquí vindria *LEERTU; i d'aquest, la base LERTU-ONDO que postulàvem. Justament *ondo*, amb l'acc. 'soca d'arbre', lliga molt bé amb el nom del pi; o bé també podria ser 'lloc, fundus': 'el predi de les pinedes'.

4) Més hi ha: també *-tze* és un sufix basc que ens ha resultat molt productiu en la toponímia primitiva de Pall. i Rbg.: *Alins* ELIN-TZE, i V. arts. *Enrens*, *Berrós*, *Gramós*, etc. D'ací, doncs, *Larins* de Cornudella i el cogn. *Llerins* < LEHEREN-TZE (cf. *dins* < *dents* INTUS per a la *i* < *e*, i V. *EntreDL.* II, 62n.). I encara ho podem ampliar cap a l'Alt Aragó: *Lariús* i *Lerés*, municipi aquell en el partit judicial de Jaca, i l'altre a la vall de Tena (*E.T.C.* I, 143.41 i 143.43). *Lariús* pot ser LEHER-ÖSSE, i l'altre, amb -ESSE. En fi tinc nota (ara imprecisable) d'una pda. *Llarvés*, que m'assenyalaren a Enviny i que sembla ser un altre cas de LER-TU-ESSE.

5) o 5 i 6). LLERT i Vall de LIERP. Aquell és un poblet (amb terme) que es troba en el vessant NO. i Nord del Turbó (també en el mapa Schrader, al N. de Campo); i la vall de *Lierp* forma un municipi que s'estén pel vessant SO. de la muntanya. Aquest és dessota d'aquell. Cosa rigorosament i literalment exacta, car *Eixea*, que és el poblat cabdal de la vall de *Lierp*, està per dessota dels 1.000 m. alt., i a

la sortida de la desembocadura de la clotada de Lert (a 6 k. OSO. de Les Viles de Turbó).

Crec que la diferència en la inicial de les dues formes oficials (*Lle-* i *Lie-*) és bastant arbitrària, car en lloc de *Lierp*, popularment em pronunciaren *lèrp* (1965, si bé un altre deia simplement *la bā!* i prou; i això és el que vaig registrar a Vilacarle (XIX, 12.1) i a Torlarribera (XIX, 73.25), en les enquestes de l'Isàvena.

Tots dos noms són ja antics. L'any 1585 consta el «lugar de *Liert*», com un dels de la vall de Bardaxí, adjacent a Grist (= *Eriste*) (Agud, *El Señorío de Concas*, 1951) —art. *Grist*, supra; d'altra banda, cap als mateixos anys consta que Bardaxí afrontava amb «el valle de *Lierp* p o r e l S u r t» (segons L. Parral, cita d'Agud).

Aqueixa situació respectiva i aquestes dues terminacions, amb arrel igual, donen a entendre que aquí tenim altres derivats de *l(e)ber* 'pi': *Llert*, amb el sufix col·l. i locatiu *-TU* o *-TI*; i l'altra (*Llerp*/*Lierp*) amb la postposició basca *-BE* 'dessota de'. Derivacions basques una i altra: LEHER-TI 'en els pins', LEHER-TU 'en les pinedes' i LEHER-BE 'per sota dels pins'. En contra-prova, tenim *El Pinar del Puerto* registrat en l'enq. de 1957 (XIX, 74.3) designant tota la cara Nord del Port de les Ares, a menys de 2 k. del terminal de Lert.

¹ *Llerins* és un cognom arrelat al Pont de Montanyana, 20 k. al S. de Cornudella, i a uns 4 de Larén. Més incert queda si és pertinent adduir un nom *Lerenç* de Pedra, del qual tinc nota imprecisa (cens de 1359?) amb referència a Pedra de Bellver (Cerdanya). Quant a *Larén*, alguns nomenclàtors li donen una variant *Llarén* (*N.C.E.C.*), inconfirmada. En comarca ben llunyanca i encara més dubtós i improbable relacionar-l'hi *El Llarrenc*, pda. de Llavanes, al Maresme que fa partió amb St. Vicenç i el Torrent del Balís (XLIV, 178.9). —² A un altre crec haver oït *lèrtamónt*, amb *-t* (Ll. *i*, p. 68): possible i incert com hapax, oït a un home vell, perquè una pron. *-nt* arcaica, amb caràcter evanescent de la *-t*, és dada excepcional, de la qual vaig anotar poquíssims testimonis, en la meua monografia del lloc (*EntreDL.* II, 45n.). —³ Com és sabut, la *-r* final en basc de vegades equival a *r* senzilla (d'on la forma articulada *-ra*) i més sovint equival a *rr*, per això *Le(g)arreta*, i cognoms bascos com *Lerrondo*.

Larrui, V. *Rallui* *Larins*, V. *Larén*

LASAR, *Séquia de ~*

En el terme de Castelló de la Plana.

ETIM. De l'àrab (*sâqiyā*) *az-zābir*, 'sèquia de les